

Iwona Wrycz

Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. UNICEF w Słupsku

Beata Cysewska

Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. UNICEF w Słupsku

KSZTAŁTOWANIE UCZUĆ PATRIOTYCZNYCH WŚRÓD UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ

CULTIVATING PATRIOTIC FEELINGS AMONG STUDENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES

Summary. School plays a significant role in shaping patriotic attitudes among children and young people with intellectual disabilities. From an early age, it teaches them to cultivate patriotic attitudes and patterns, to respect the national emblem, flag, and Polish language. The goals of patriotic education include: creating emotional bonds between children and their families and peers, recognizing the value and beauty of nature, preparing children for work and life in society, and above all, developing love and attachment to their homeland, its traditions, and culture. Patriotic education for students with intellectual disabilities requires the use of a variety of methods adapted to their cognitive and emotional abilities. Activating and practical methods play an important role in this regard, which is reflected in the pedagogical practice undertaken by teachers from the UNICEF Educational Center in Słupsk implementing the „Young Patriots” program. The authors of this study present specific solutions for practical use.

Keywords: patriotism, student with intellectual disabilities, activating and practical methods in working with students with intellectual disabilities

Streszczenie. Istotną rolę w kształtowaniu postaw patriotycznych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną odgrywa szkoła. Od najmłodszych lat uczy pewnych postaw i wzorców patriotycznych, uczy szanować godło państwowe, flagę i język polski. Celem wychowania patriotycznego jest m.in.: tworzenie więzi emocjonalnej dziecka z rodziną i rówieśnikami, przygotowanie dzieci do pracy i życia w społeczeństwie, a przede wszystkim wykształcenie miłości i przywiązania do ojczystego kraju, jego tradycji i kultury. Edukacja patriotyczna uczniów z niepełnosprawnością intelektualną wymaga zastosowania różnorodnych metod dostosowanych do ich możliwości poznawczych i emocjonalnych. Ważną w tym przypadku rolę odgrywają metody aktywizujące i praktyczne, co znajduje odzwierciedlenie w praktyce pedagogicznej – działaniach podejmowanych przez nauczycieli z Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. UNICEF w Słupsku, realizujących program „Młodzi Patriotci”. Konkretnie rozwiązania do wykorzystania w praktyce prezentują autorki niniejszego opracowania.

Słowa kluczowe: patriotyzm, uczeń z niepełnosprawnością intelektualną, metody aktywizujące i praktyczne w pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną

Wprowadzenie

Kluczowym pojęciem w rozważaniach dotyczących kształtowania uczuć patriotycznych wśród uczniów z niepełnosprawnością intelektualną jest termin „patriotyzm”, który oznacza „miłość do ojczyzny, własnego narodu połączoną z gotowością ponoszenia dla nich ofiar” (Dubisz 2006, s. 74). Bez wątpienia największy wpływ na osobowość młodego człowieka mają rodzice, którzy wychowują dziecko według własnego systemu wartości. Aby dziecko wyrosło na patriotę, ukazują mu dobro, prawdę, sprawiedliwość, mądrość, uczciwość itp. Oprócz tego przygotowują do samodzielności, do umiejętnego podejmowania decyzji życiowych. Rodzina jest zatem źródłem wartości i norm, które kształtują postawę młodego człowieka. Dziecko najpierw w domu rodzinnym poznaje, co stanowi jego Ojczyznę – poznaje piękne góry, morze, miasta, wioski, lasy, pola... Rodzina budzi w dziecku przywiązanie do Ojczyzny, do swojego miasta, uczy dostrzegać jego piękno, czyli kształtuje uczucia, z których w przyszłości może się zrodzić gorący patriotyzm. Można to robić na różne sposoby. Wiele zależy od zaangażowania oraz pomysłowości rodziców. Ważna jest też ich postawa wobec Ojczyzny. Jeśli rodzic będzie szanował flagę i inne symbole narodowe, dumnie śpiewał hymn oraz regularnie uczestniczył w uroczystościach państwowych, to dziecko szybko nauczy się tego i będzie brało przykład z matki czy ojca, ponieważ to rodzice są dla swoich dzieci głównymi wzorami do naśladowania. Należy uczyć dzieci szacunku do tego, co je otacza, a także do wypełniania codziennych obowiązków, które wynikają z przynależności do narodu. Powinno się nauczyć je przywiązania do Ojczyzny oraz szacunku dla własnego narodu i innych narodów. W interesie rodziców, a także rodziny jest to, by wychować dziecko na prawdziwego Polaka.

Bardzo ważną rolę w kształtowaniu postaw patriotycznych w dzisiejszych czasach odgrywa szkoła. Ta instytucja oświatowo-wychowawcza od najmłodszych lat uczy pewnych postaw i wzorców patriotycznych, uczy szanować godło państwowe, flagę i język polski. W tym przypadku największe znaczenie mają: edukacja polonistyczna, historia, geografia, biologia, wiedza o społeczeństwie, edukacja dla bezpieczeństwa i in.

Celem wychowania patriotycznego jest m.in.: tworzenie więzi emocjonalnej dziecka z rodziną i rówieśnikami, dostrzeganie wartości i piękna przyrody, przygotowanie dzieci do pracy i życia w społeczeństwie a przede wszystkim wykształcenie miłości i przywiązania do ojczystego kraju, jego tradycji i kultury.

Rola kształtowania uczuć patriotycznych u uczniów z niepełnosprawnością intelektualną

Kształtowanie uczuć patriotycznych wśród uczniów z niepełnosprawnością intelektualną wymaga zastosowania różnorodnych metod dostosowanych do ich możliwości poznawczych i emocjonalnych. Kluczowe jest, aby metody te były atrakcyjne, angażujące i uwzględniały specyfikę pracy z tą grupą osób. Należy pamiętać, że u uczniów z niepełnosprawnością intelektualną występują trudności w tworzeniu wyobrażeń, pojęć w ujmowaniu procesu dziejowego w czasie i przestrzeni historycznej. Trudności te potęguje jeszcze fakt, że u uczniów tych częste są zahamowania w odbiorze wrażeń zmysłowych, występują trudności w skupianiu uwagi, charakteryzuje ich konkretyzm myślenia, słaba pamięć, uboga wyobraźnia, ograniczony zasób słownictwa. Zdolność do abstrakcyjnego myślenia jest u nich wyraźnie upośledzona, podobnie jak zdolność syntetyzowania zdobytych wiadomości i wiązania ich w logiczną całość. Wyprowadzanie wniosków i wydawanie sądów o charakterze ogólnym sprawia tym uczniom duże trudności.

Ważną rolę w nauczaniu uczniów z niepełnosprawnością intelektualną odgrywają metody aktywizujące. Ujmujemy je jako „wskazówki, sposoby działania, które pomogą uczniom: pogłębiać zainteresowanie wspólną sprawą, przyswoić bez trudu nową wiedzę, rozwinąć własne pomysły i idee, komunikować się, dyskutować i spierać na różne tematy, podjąć działania na rzecz własnej szkoły” (Brudnik, Moszyńska, Owczarska 2003, s. 4). Stosowanie na zajęciach aktywizujących metod nauczania pomaga nie tylko uczniom, ale również ułatwia pracę nauczycielowi. Jak podkreślają wspomniane autorki, nauczyciel pracujący metodami aktywizującymi w dość krótkim czasie odchodzi od swojej dotychczasowej roli w kierunku nauczyciela: doradcy, animatora, obserwatora i słuchacza, uczestnika procesu dydaktycznego i partnera (por. Brudnik, Moszyńska, Owczarska 2003, s. 4 i n.). Do najczęściej stosowanych na zajęciach metod aktywnych należą m.in.: „drzewko decyzyjne”, „ale kino”, „analiza soft”, „argumenty za i przeciw”, „barometr nastroju”, „bazgroły”, „bezludna wyspa”, „burza mózgów”, „circept”, „czytanie według 5 kroków”, „debata”, „drama”, „dyskusja”, „dyskusja panelowa”, „dywanik pomysłów”, „dzienniczek uczenia się”, „eksperyment”, „graffiti”, „haki pamięciowe”, „informacja błyskawiczna”, „informacja zwrotna”, „inscenizacja”, „język fotografii”, „karuzela”, „kolaż”, „mowa ciała” i wiele innych.

Kolejną grupą metod wykorzystywaną w kształtowaniu uczuć patriotycznych uczniów z niepełnosprawnością intelektualną są metody praktyczne. Oczywiście jest, że praktyczne zaangażowanie w wydarzenia o charakterze patriotycznym pozwala im doświadczyć atmosfery wspólnoty i identyfikacji z wartościami narodowymi. Metody praktyczne to takie, które opierają się na działaniu ucznia i pozwalają na praktyczne

zastosowanie zdobytej wiedzy. Pozwalają one na utrwalenie materiału i rozwijanie umiejętności praktycznych. Do metod praktycznych należą: metoda ćwiczeń, metoda projektów, metoda tekstu przewodniego, ćwiczenia przedmiotowe, laboratoryjne i produkcyjne, symulacje, metoda pokazu, metoda analizy tekstu i inne. Jak zauważa E. Dyduch:

Kompensacyjne, korygujące i usprawniające metody praktycznego działania i ćwiczenia (operacyjne) oparte na czynnościach psychomotorycznych kształtują u uczniów określone umiejętności, sprawności i nawyki. Istotę tych metod stanowi aktywność praktyczno-techniczna (wykonawczo-manualna), która dzięki dokładności i szybkości wykonywania poszczególnych czynności umożliwia nie tylko bezpośrednie poznawanie rzeczywistości, ale jej zmianę. Umiejętności praktyczne polegają na właściwym posługiwaniu się regułami przy wykonywaniu określonych zadań (Dyduch 2014, s. 57).

W przypadku naszych podopiecznych szczególne znaczenie mają: projekty edukacyjne, zajęcia artystyczne, warsztaty patriotyczne, inscenizacje historyczne, żywe lekcje historii. Są one niezwykle skuteczne w kształtowaniu uczuć patriotycznych tej grupy, ponieważ pozwalają uczniom bezpośrednio zaangażować się w proces poznawania treści patriotycznych. Do tej grupy metod należą m.in. projekty edukacyjne. Organizowanie projektów takich jak tworzenie gazetki szkolnej na temat symboli narodowych czy plakatów promujących dany projekt lub przypominających o ważnych datach z historii naszej ojczyzny sprzyja współpracy w grupie oraz wzmacnia identyfikację z tradycją narodową.

Z kolei zajęcia artystyczne sprzyjają rozwijaniu kreatywności i pomagają uczniom przyswoić wiedzę o symbolach narodowych. Przykładem może być malowanie flagi, tworzenie kotylionów czy wykonywanie prostych rękodzieł związanych z tematyką narodową. W edukacji patriotycznej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną istotną rolę odgrywają warsztaty patriotyczne. To cykl zajęć, podczas których uczniowie poznają różne aspekty historii Polski, od legendarnej po współczesność. Każdy dzień poświęcony jest innemu tematowi, np. symbolom narodowym, postaciom historycznym czy ważnym wydarzeniom. Często łączone są z zajęciami artystycznymi, podczas których powstaje np. scenografia do apelu z okazji ważnych świąt państwowych.

Z punktu widzenia edukacji uczniów z niepełnosprawnością intelektualną niezwykle atrakcyjną metodą aktywnego uczenia się historii i kształtowania się uczuć patriotycznych jest inscenizacja historyczna, inaczej rekonstrukcja historyczna, polegająca na odtwarzaniu dawnych wydarzeń, obrzędów, bitew czy też życia konkretnych grup społecznych. Organizowanie prostych przedstawień opartych na wydarzeniach historycznych (np. scenka przedstawiająca przemówienie Marszałka Józefa Piłsudskiego do I Kompanii Kadrowej czy też mowa króla Stanisława Augusta Poniatowskiego na temat Konstytucji 3 maja) powinno stanowić nieodzowny element pracy z tą grupą uczniów.

Niebywale interesujące dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną są „żywe lekcje historii”, które stanowią swoistą podróż poprzez wieki. To również zaznajomienie uczniów z historią poprzez kontakt z dawnymi obyczajami, strojami oraz uzbrojeniem. Podczas takich lekcji uczniowie mają okazję zobaczyć między innymi walki rycerzy czy ubrać się w stroje z różnych epok historycznych.

Oczywiste jest, że praktyczne zaangażowanie uczniów rozwija u nich szereg kluczowych umiejętności i postaw. Przygotowywanie uroczystości upamiętniających wydarzenia o charakterze patriotycznym kształtuje w nich poczucie sprawstwa, pozwala im doświadczyć atmosfery wspólnoty i identyfikacji z wartościami narodowymi. Przykładem są uroczystości szkolne oraz wycieczki i wizyty w miejscach pamięci narodowej. Przygotowanie uczniów do występów na akademiach z okazji świąt państwowych, takich jak Święto Niepodległości czy Dzień Flagi, uczy kreatywności, rozwija umiejętność pracy w grupie, daje im poczucie dumy i przynależności.

Edukacja patriotyczna uczniów z niepełnosprawnością intelektualną na przykładzie Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. UNICEF w Słupsku (przykład dobrych praktyk)

Na terenie naszego ośrodka od wielu lat realizowany jest program „Młodzi Patriotci”. Celem programu jest przede wszystkim: kształtowanie postaw patriotycznych wśród dzieci i młodzieży, nauka umiejętności zachowania się podczas oficjalnych imprez, popularyzowanie wiedzy o ważnych wydarzeniach z historii Polski, a ponadto rozwijanie wyobraźni uczniów poprzez prace plastyczne oraz zajęcia muzyczne, aktywizacja i integracja uczniów szkoły, kształtowanie umiejętności pracy w zespole, a także propagowanie uroczystego obchodzenia rocznic oraz świąt państwowych. W ramach programu w naszej placówce podejmowane są następujące działania i przedsięwzięcia sprzyjające realizacji tych celów:

- udział w ogólnopolskim Projekcie „BohaterON w twojej szkole” – współpraca z Fundacją Sensoria i Pokolenie Kolumbów;
- warsztaty patriotyczne związane z rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości, organizacja apeli z okazji Święta Niepodległości;
- organizacja „Żywych lekcji historii”;
- współorganizacja spotkań autorskich podczas „Wiosny Literackiej”;
- udział w ogólnopolskiej akcji „Żonkile” poprzez organizację warsztatów, propagowanie wiedzy na temat powstania w getcie warszawskim wśród uczniów naszej szkoły – współpraca z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.

W ramach realizacji programu „Młodzi Patrioci” w naszej placówce co rok organizowany jest konkurs „Kocham Cię, Polsko”. Projekt jest organizowany w formie konkursu dla dzieci i młodzieży z SOSW, wzorowany na popularnym teleturnieju, podczas którego uczniowie uczestniczą w różnych aktywnościach. Niekiedy zapraszamy do wspólnej zabawy uczniów innych szkół lub dzieci z zaprzyjaźnionego przedszkola, co wzmacnia integrację ze społecznością lokalną. Dalej prezentujemy scenariusz imprezy.

SCENARIUSZ KONKURSU „KOCHAM CIĘ, POLSKO!”

Konkurs inspirowany popularnym programem rozrywkowym emitowanym w TVP od 2009 r. Program utrzymany był w konwencji teleturnieju i służył propagowaniu wiedzy o Polsce i Polakach.

Data: kwiecień/maj (nawiązanie do świąt majowych).

Miejsce: sala gimnastyczna SOSW

Uczestnicy: 2 drużyny – „biali” i „czerwoni” – uczniowie szkoły podstawowej, branżowej i szkoły przysposabiającej do pracy

Organizatorzy: zespół nauczycieli realizujących autorski program edukacji patriotycznej „Młodzi Patrioci” w SOSW im. UNICEF w Słupsku

Cele:

- inspirowanie do pogłębiania wiedzy polonistycznej i wiedzy o polskiej historii i kulturze;
- rozbudzanie ciekawości intelektualnej;
- wzmacnianie tożsamości narodowej;
- rozwijanie słownictwa;
- poszukiwanie, porządkowanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł;
- ćwiczenie umiejętności logicznego myślenia;
- potwierdzenie posiadanej wiedzy;
- pogłębianie poczucia odpowiedzialności za własne działanie oraz wzmacnianie wiary we własne siły;
- ukierunkowanie i rozbudzanie wśród młodzieży ambicji i woli szlachetnej rywalizacji;
- rozwijanie umiejętności pracy w grupie;
- nauka poprzez zabawę.

Rekwizyty: dekoracje (balony i papierowe kwiaty białe i czerwone, plakaty o tematyce patriotycznej, wykonane na warsztatach przez uczniów), puzzle z godłem i hymnem, krzyżówka na dużym arkuszu papieru umieszczonym na sztalugach, zdjęcia zasłużonych Polaków, przebrania i rekwizyty dla uczniów, prezentacja z charaktery-

stycznymi miejscami polskich miast, nagrania muzyki z polskich seriali i przebojów polskich wykonawców, polskie potrawy, tabliczki na sznurkach z literami, paczka przypominająca prezent, konfetti.

Przebieg:

1. Powitanie (przedstawienie składu osobowego drużyn i jury). Wykorzystanie piosenki tytułowej z teleturnieju.
2. Zadania dla drużyn.
 - „Sławni Polacy” – zdjęcia sławnych Polaków, charakterystyczne dla nich rekwizyty, atrybuty. Uczniowie przebrani za zasłużonych rodaków – odgadywanie nazwisk, dopasowywanie do zdjęć i rekwizytów.
 - Krzyżówka dotycząca wiedzy o Polsce i Polakach (uzupełniana hasłami przez całą imprezę, po każdej konkurencji dla drużyn) – rozwiązuje ją publiczność.
 - „Cudze chwalicie, swego nie znacie...” – rozpoznawanie wyświetlanych na dużym ekranie charakterystycznych miejsc w Polsce.
 - „Czy znam polskie seriale?” – rozpoznajemy seriale po czołówce.
 - „Przez żołądek do serca – odgadnij polskie potrawy” – uczniowie z zakrytymi oczami odgadują próbowane potrawy.
 - „Jaka to melodia?” – zadaniem uczniów jest rozpoznanie polskich piosenek i ich wykonawców. Publiczność jest zaangażowana, mogą je również wspólnie zaśpiewać.
 - „Ortografia na wesoło” – dzieci uzupełniają odpowiednimi głoskami zabawne zdania.
 - „Czy znam symbole narodowe?” – składanie z puzzli polskich symboli narodowych. Wspólne odśpiewanie hymnu.
 - „Przeliteruj wyraz” – zagadki dla drużyn. Kartoniki z literami tworzącymi odpowiedzi członkowie drużyn zawieszają sobie na szyjach i stają w odpowiedniej kolejności, by publiczność mogła je odczytać.
 - Rozwiązanie krzyżówki.
 - „Urodziny” – drużyny siadają w kole, dostają paczkę z „bombą”. Prowadzący czyta zagadki, dzieci zgadują i przekazują sobie paczkę. Gdy kończy się czas, paczka „wybucha” (drugi prowadzący wystrzeliwuje konfetti). Osoba, w której ręce nastąpił „wybuch”, podarowuje punkt drużynie przeciwnej.
3. Ogłoszenie wyników i wręczenie nagród.

Drugim ważnym wydarzeniem w kalendarzu imprez szkolnych są Obchody Święta Niepodległości. Wraz z uczniami przygotowujemy przedstawienie, w którym prezentujemy historię odzyskania niepodległości, dzieci recytują wiersze i śpiewają pieśni

patriotyczne. Ostatnio ze względu na specyfikę funkcjonowania naszych podopiecznych wykorzystujemy pantomimę jako jedną z form teatralnych i same również bierzemy czynny udział w przygotowanych przez nas spektaklach. Za pomocą obrazu i muzyki staramy się przekazać najważniejsze treści. Zależy nam, aby dzieci przede wszystkim przeżywały te ważne wydarzenia. Dalej prezentujemy scenariusz z obchodów Dnia Niepodległości.

SCENARIUSZ MONTAŻU SŁOWNO-MUZYCZNEGO Z OKAZJI ŚWIĘTA ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

Cele ogólne:

- upamiętnienie rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości,
- kształtowanie świadomości patriotycznej i obywatelskiej,
- rozwijanie i wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej,
- kształtowanie więzi z krajem ojczystym oraz szacunku dla własnego państwa,
- kształtowanie umiejętności odpowiedniego zachowania się podczas uroczystości.

Rekwizyty: nagranie z tekstem narratora, utwory muzyczne w postaci plików mp3, biało-czerwone i czarne stroje, strój dla orła białego, flagi, czerwone koła hula-hop z przyczepionymi do nich czerwonymi paskami bibuły, symbolizującymi ogień i krew, korona dla orła, sznur, białe i czerwone kartki.

Przebieg:

1. Wprowadzenie sztandaru.
2. Odśpiewanie hymnu.
3. Zaproszenie na spektakl.

Cicha muzyka w tle (*Two steps from hell – Heart of courage*)

Narrator:

Dawno, dawno temu trzy państwa (Austria, Prusy i Rosja) podzieliły nasz kraj na trzy części. Polska jako państwo zniknęła z map, dzieci w szkołach nie mogły uczyć się języka polskiego, nie wolno było nawet rozmawiać w tym języku. Polacy byli bardzo nieszczęśliwi, tęsknili za wolnością i swoim krajem. W oczach świata Polska i Polacy, ich historia i język przestały istnieć.

TANIEC Z FLAGAMI + ZABORCY Z KOŁAMI (*Two steps from hell – Heart of courage*)

Uczestnicy prezentują układ choreograficzny z flagami Polski (Polacy) i kołami z przyczepionymi do nich czerwonymi paskami bibuły (zaborcy). Symboliczne uwięzienie orła białego.

Narrator:

Ci, którzy zamieszkiwali podzielone ziemie, nadal czuli się Polakami. Na różne sposoby próbowali odzyskać wolność, język, kulturę. To nasi dzielni przodkowie. Walczyli w domu, ucząc swe dzieci miłości do ojczyzny, jej historii, tradycji i języka. Walczyli także na wielu polach walki zbrojnej. Często oddawali swe życie, aby ich potomkowie mogli żyć na wolnej ziemi.

TANIEC Z FLAGAMI + ZABORCY Z KOŁAMI (*Two steps from hell: Protector of earth*) – Wiązanie sznurem, symboliczna walka i uwolnienie orla białego, założenie mu korony.

Narrator:

Wreszcie, po 123 latach niewoli, udało się odzyskać ziemie polskie, język oraz niepodległość. Było to 11 listopada 1918 roku. Na czele odrodzonego państwa stanął marszałek Józef Piłsudski. Marzenia Polaków o niepodległości po latach walki z germanizacją i rusyfikacją nareszcie się ziściły. Dziś mamy Ojczyznę wolną i piękną, z dumą mówimy, że mieszkamy w Polsce, jesteśmy Polakami i mówimy w swoim języku.

UKŁAD CHOREOGRAFICZNY Z BIAŁYMI I CZERWONYMI KARTKAMI (Andrzej Kurylewicz: *Polskie Drogi*).

W ośrodku systematycznie organizujemy również wycieczki i wizyty w miejsca pamięci narodowej. Wycieczki do miejsc takich jak pomniki, cmentarze, muzea czy budynki użyteczności publicznej są wartościową formą nauki poprzez doświadczanie. Można je uzupełnić o wyjaśnienia dostosowane do poziomu rozumienia uczniów. W ramach tych działań systematycznie odwiedzamy słupski ratusz, Zamek Książąt Pomorskich, Muzeum Pomorza Środkowego, Spichlerz, słupskie biblioteki, cmentarz i inne.

Edukację patriotyczną propagujemy również wśród uczniów, którzy nie komunikują się werbalnie. W ramach tych działań wykorzystujemy alternatywne formy komunikacji – AAC.

AAC to ogół metod, które są stosowane do wspierania komunikacji osób mających trudności w werbalnym porozumiewaniu się. Metody te umożliwiają takim osobom wyrażanie swoich potrzeb, preferencji, myśli, opinii, a w konsekwencji pomagają w nawiązywaniu relacji z innymi osobami. W ramach zajęć z wykorzystaniem metod alternatywnych i wspomagających wprowadzamy symbole i aktywności związane z ważnymi świętami narodowymi czy symbolami narodowymi, budujące tożsamość młodego patrioty. Dzięki nim uczniowie, którzy nie komunikują się werbalnie, mogą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym, dzielić się swoimi uwagami, zadawać pytania, wyrażać opinię na omawiany temat.

Współczesne technologie otwierają nowe możliwości w edukacji patriotycznej. Jak zauważa J. Zielińska (2014): „Gwałtowne przyspieszenie cywilizacyjne połączone z rozwojem nauki i techniki oraz nieustanne zmiany wymuszają kształtowanie się nowego typu społeczeństwa, nazywanego globalnym społeczeństwem informacji, społeczeństwem wiedzy”. Dlatego też zdaniem wspomianej autorki „Nowocześnie rozumiana edukacja osób niepełnosprawnych musi podążać właśnie tą drogą”. Materiały multimedialne pozwalają na atrakcyjne i dostosowane do możliwości uczniów prezentowanie treści historycznych. W codziennej pracy wykorzystujemy: prezentacje multimedialne, czyli kolorowe, proste slajdy z ilustracjami i krótkimi opisami na temat symboli narodowych czy ważnych wydarzeń historycznych, a także interaktywne aplikacje i gry edukacyjne pozwalające uczniom utrwalić wiedzę o polskich tradycjach, świętach czy historii w sposób zabawowy i angażujący. W edukacji patriotycznej naszych uczniów wykorzystujemy także krótkie filmy edukacyjne dostosowane do poziomu odbiorców.

Kształtowanie postaw patriotycznych w naszej placówce jest również wspierane przez działania integrujące uczniów niepełnosprawnych z ich rówieśnikami. Zabawy zespołowe, takie jak quizy historyczne, gry terenowe czy wspólne świętowanie podczas uroczystości, sprzyjają integracji uczniów i budują poczucie wspólnoty. Współpraca z rówieśnikami rozwija empatię, uczy wzajemnego szacunku, słuchania i brania pod uwagę potrzeb drugiego człowieka, tolerancji dla inności, przygotowuje do życia w społeczeństwie. Przykładem może być wspomniany konkurs „Kocham Cię, Polsko!”.

Podsumowanie

Realizacja omówionych inicjatyw ma znaczący wpływ na rozwój emocjonalny, społeczny i poznawczy uczniów. Efekty tych działań to między innymi rozwój poczucia tożsamości narodowej. Dzięki regularnemu obcowaniu z tematyką narodową uczniowie zaczynają lepiej rozumieć swoje miejsce w społeczności i identyfikować się z nią. Kształtuje się w nich postawa szacunku do wartości, symboli i tradycji narodowych. Ponadto następuje wzmocnienie więzi społecznych. Wspólne działania wzmacniają relacje między uczniami, ich rodzinami oraz lokalną społecznością, uczą właściwego zachowania w różnych miejscach i sytuacjach, przygotowują młodzież do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Niezwykle istotne jest budowanie poczucia dumy. Uczniowie odczuwają radość i satysfakcję z uczestniczenia we wspólnych działaniach, mają możliwość osiągnięcia sukcesu. To kształtuje w nich poczucie sprawstwa i pozytywnie wpływa na samoocenę. Dzięki takim inicjatywom uczniowie nie tylko zdobywają wiedzę o swoim kraju, ale przede wszystkim rozwijają więź emocjonalną z Ojczyzną.

Bibliografia

- Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B. (2003), *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących*, Oficyna Wyd. Nauczycieli, Kielce.
- Dubisz S. (red.) (2006), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- Dyduch E. (2014), *Uwarunkowania procesu kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, [w:], J. Wyczesany (red.), *Dydaktyka specjalna. Wybrane zagadnienia*, Harmonia Universalis, Gdańsk.
- Zielińska J. (2014), *Zastosowanie nowoczesnych technologii w edukacji dzieci z niepełnosprawnością*, [w:] J. Wyczesany (red.), *Dydaktyka specjalna. Wybrane zagadnienia*, Harmonia Universalis, Gdańsk.